

UČNI NAČRT NA PODROČJU OSKRBE RAN ZA ŠTUDENTE ZDRAVSTVENE NEGE

EVROPSKO
OGRODJE
KVALIFIKACIJ
RAVEN 4

Učni načrt na področju oskrbe ran za študente zdravstvene nege: – evropsko ogrodje kvalifikacij, raven 4

Elisabeth Lindahl
dipl. med. sestra, dr.
Oddelek za zdravstveno nego, Univerza
Umeå, Umeå, Švedska

Samantha Holloway
dipl. med. sestra, mag.
izredna profesorica in vodja
programa, magisterij iz celjenja ran in
reparacije tkiva
Centre for Medical Education, School of
Medicine
Cardiff University
Wales, Združeno
kraljestvo

Paul Bobbink
dipl. zdravstvenik, mag.
predavatelj UAS, HES-SO, Univerza
za uporabne znanosti in umetnosti
Zahodne Švice, Šola za zdravstvene
vede v Ženevi, Ženeva, Švica

Luc Gryson
dipl. zdravstvenik, mag.
predavatelj, Šola za zdravstveno nego in
CNPV ZoWe, Center za izobraževanje
odraslih obrambni ataše, zdravstvena
komponenta belgijskih oboroženih sil
Bruselj, Belgija

Andrea Pokorná
dipl. med. sestra, dr.
profesorica, višja predavateljica
Medicinska fakulteta, Masarykova
univerza, Oddelek za zdravstvene
vede, vodja oddelka

Brno, Češka
Zavod za zdravstvene informacije in
statistiko Češke republike, Oddelek za
ocenjevanje kakovosti nege, vodja
oddelka Praga, Češka

Karen Ousey
dr., MA, PGDE, BA, DPPN, dipl. med.
sestra
profesorica in direktorica, Institute of
Skin Integrity and Infection
Prevention, Huddersfield, Združeno
kraljestvo
gostujoča profesorica, School of
Nursing, Faculty of Health,
Queensland University of
Technology, Brisbane, Avstralija
gostujoča profesorica, Faculty of
Medicine and Health Sciences, Royal
College of Surgeons, Dublin, Irska
direktorica, Institute of Skin Integrity
and Infection Prevention
Huddersfield, Združeno kraljestvo

Ray Samuriwo
dipl. zdravstvenik, dr.
izredni profesor, zdravstvena nega
odraslih, School of Nursing and
Healthcare Leadership, Faculty of
Health Studies, University of Bradford
Bradford, Združeno kraljestvo

Pedro L. Pancorbo Hidalgo
dipl. zdravstvenik, dr.
dekan Fakultete za zdravstvene vede
profesor na oddelku za zdravstveno
nego Univerza Jaén, Španija

Uredniška podpora in usklajevanje:
Julie Bjerregaard, sekretariat EWMA

Korespondenčna avtorica: Samantha
Holloway, holloways1@cardiff.ac.uk

Ta članek naj se navaja kot: Lindahl
E., Holloway S., Bobbink P., Gryson
L., Pokorná A., Ousey K.,
Samuriwo R., Hidalgo P. L. P., Učni
načrt na področju oskrbe ran za
študente zdravstvene nege –
evropsko ogrodje kvalifikacij,
raven 4; J Wound Management,
2021; 22(3) (Suppl 1)

© EWMA 2021

Avtorske pravice za objavljeno besedilno in slikovno gradivo so last Evropske zveze za oskrbo ran (European Wound Management Association, EWMA). Vendar pa se dovoljenje za njegovo reprodukcijo navadno brez težav dodeli, če se od EWMA prek uredniškega odbora revije Journal of Wound Management pridobi predhodno pisno soglasje za reprodukcijo, med drugim z vzporedno objavo (npr. prek repozitorija), in če so viri ustrezno navedeni. V zahtevkih za reprodukcijo gradiva je treba navesti, kje bo gradivo objavljeno, in če bo objavljeno v obliki izvlečka, povzetka ali skrajšano, predlagano novo besedilo poslati v končno odobritev uredniku revije Journal of Wound Management. Čeprav si je EWMA močno prizadevala, da bi zagotovila natančnost, ni odgovorna za morebitne napake zaradi izpustov ali netočnosti v tej publikaciji.

Izdala Evropska zveza za oskrbo ran (European Wound Management Association, EWMA), Nordre Fasanvej 113, 2,
2000 Frederiksberg, Danska Splet: www.ewma.org. E-naslov: ewma@ewma.org

Vsebina

1	Uvod in ozadje	3
1.1	Metoda in priprava.....	4
1.2	Obseg, nameni in cilji učnega načrta	6
1.3	Okvir/izvajanje učnega načrta.....	6
2	Učni cilji in rezultati	7
3	Enote študija	8
3.1	Vsebina enot	9
	Enota 1: Anatomija in fiziologija kože	9
	Enota 2: Nega kože.....	10
	Enota 3: Rane in celjenje ran.....	10
	Enota 4: Ocena pacientov in ran.....	11
	Enota 5: Oskrba rane (čiščenje, debridement, priprava dna rane).....	12
	Enota 6: Obloge	13
	Enota 7: Mikrobiologija rane/okužba	14
	Enota 8: Bolečina v rani	15
	Enota 9: Akutne rane	16
	Enota 10: Razjede zaradi pritiska	16
	Enota 11: Poškodba kože zaradi vlage	17
	Enota 12: Raztrganine kože.....	18
	Enota 13: Venske golenje razjede	19
	Enota 14: Ishemične golenje razjede.....	20
	Enota 15: Razjede na diabetičnem stopalu	20
4	Izvajanje učnega načrta	21
4.1	Primer: Šola za zdravstvene vede v Ženevi	22
5	Zahvala	26
6	Predlagana literatura	27
6.1	Učbeniki.....	27
6.2	Recenzije	28
6.3	Spletni viri.....	28
6.4	Dokumenti EWMA.....	28
7	Glosar	29

1.

Uvod in ozadje

V zadnjih letih je bil po vsej Evropi pri oskrbi oseb s kroničnimi ranami dosežen ogromen napredek. Vendar pa so staranje prebivalstva, zahtevnejše rane in napredna diagnostika veliki izzivi, zlasti zato, ker se več ljudi s kroničnimi ranami zdravi v svojem domačem okolju. Približanje znanja, ki temelji na dokazih in najboljših praksah, vsem medicinskim sestram in zdravstvenikom je ključni cilj Evropske zveze za oskrbo ran (EWMA).

EWMA je že prej objavila učne načrte za poklicno* izobraževanje medicinskih sester in zdravstvenikov, namenjene za uporabo v podiplomskem usposabljanju iz oskrbe ran na ravneh 5–7 evropskega ogrodja kvalifikacij (EOK). Cilj teh učnih načrtov je podpreti skupni pristop k dodiplomskemu in podiplomskemu usposabljanju medicinskih sester in zdravstvenikov iz oskrbe ran po vsej Evropi. Učne načrte so pripravile delovne skupine, v katerih so bili zastopani različne evropske države in izvajalci izobraževanja.

Ker pa poklicne kvalifikacije v Evropi niso enotne, dodiplomski učni načrti pa se lahko razlikujejo, obstaja neizpolnjena potreba po pripravi učnega načrta, ki bi zajemal dodiplomsko izobraževanje iz zdravstvene nege, s čimer bi se zagotovilo izhodišče za okrepljeno in standardizirano izobraževanje na področju oskrbe ran. Ta učni načrt predstavlja okvir in ključno vsebino v zvezi z zagotavljanjem integritete kože in oskrbo rane, ki se priporoča za vključitev v učne načrte za študente zdravstvene nege (splošno izobraževanje iz zdravstvene nege). V večini evropskih držav ta učni načrt ustreza ravni 4 evropskega ogrodja kvalifikacij (EOK). V kombinaciji je zato mogoče celotno serijo učnih načrtov EWMA prilagoditi tako, da bodo ustrezali kompetencam, ki se pričakujejo na ravni 4, in nato postopno kompetencam na ravni 5, 6 ali 7.

1.1 Metoda in priprava

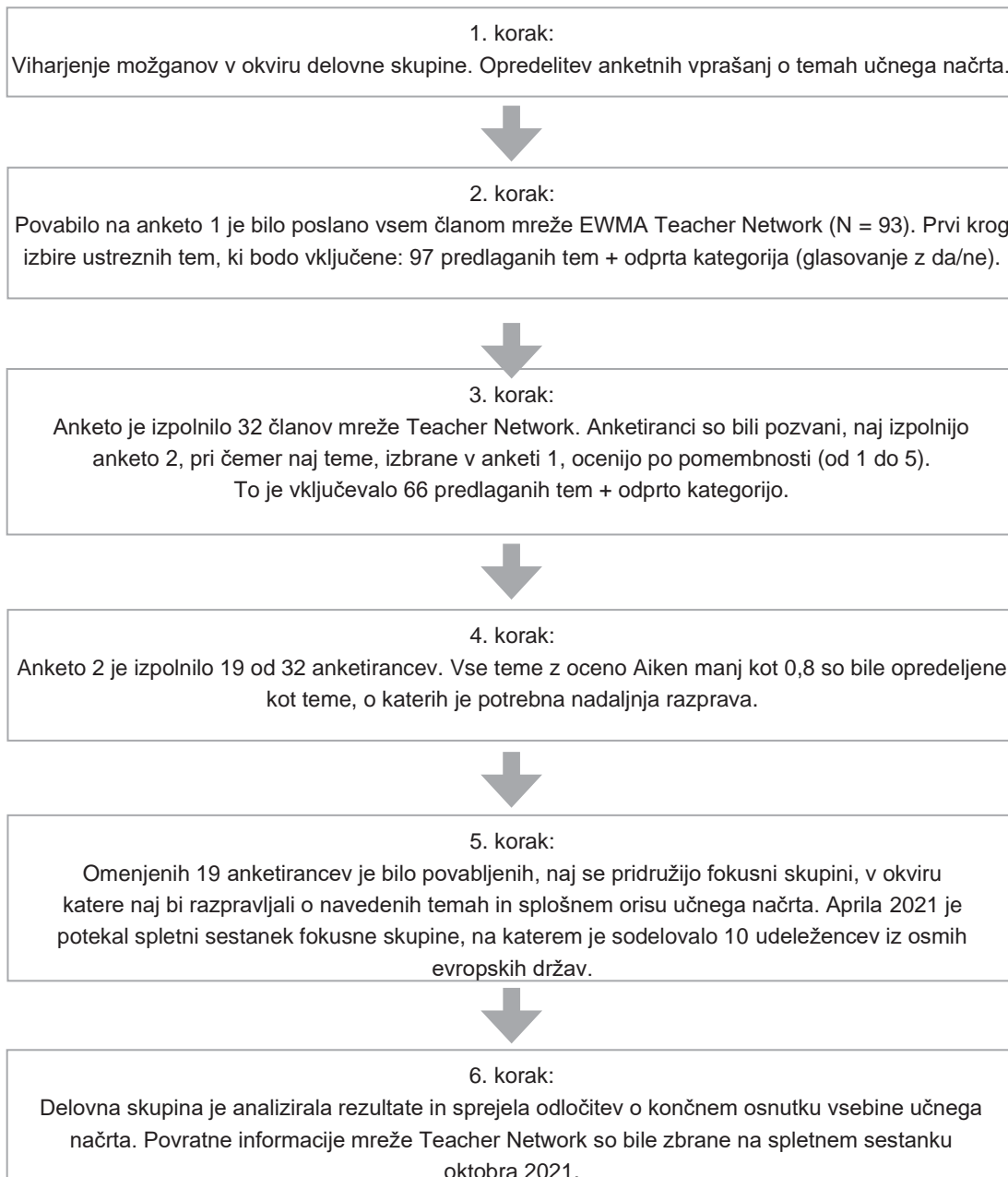
Pobudo za učni načrt je dala EWMA, pripravljen pa je bil v sodelovanju z mrežo učiteljev EWMA (EWMA Teacher Network), ki si prizadeva za zbiranje znanja in zagotavljanje njegove izmenjave med izobraževalci na področju oskrbe ran iz vse Evrope. Za ta namen je bila ustanovljena delovna skupina, v kateri so zastopane različne evropske države (informacije o članih delovne skupine so navedene v kolofonu).

Učni načrt je bil pripravljen s postopkom Delphi, pri čemer so sodelovali člani mreže EWMA Teacher Network. Postopek Delphi je vključeval anketo v dveh fazah in je bil izveden s fokusno skupino, ki se je sestala aprila 2021 (glej sliko 1).

Ker razlogi za pripravo tega učnega načrta temeljijo na zavedanju, da se poučevanje v zvezi z oskrbo ran in raven tega poučevanja v dodiplomskem izobraževanju iz zdravstvene nege med evropskimi državami močno razlikujeta, delovna skupina za učni načrt priznava, da v Evropi obstajajo različne poklicne zahteve in kurikularne strukture. Učni načrt je zato zasnovan tako, da je prožen in ga je mogoče prilagoditi lokalnim ali nacionalnim zahtevam in strukturam.

To bo dodatno pojasnjeno v naslednjih razdelkih (od 1.2 do 1.4) in v razdelku o izvajanju (razdelek 4).

Slika 1: Postopek priprave učnega načrta, vključno s postopkom Delphi

1.1 Obseg, nameni in cilji učnega načrta

Pri tem učnem načrtu je upoštevano, da posamezniki s kompleksnimi potrebami po negi kože ali akutnimi in kroničnimi ranami potrebujejo posebne intervencije, povezane z njihovo klinično sliko. Upoštevati je treba tudi izzive, povezane z več pridruženimi boleznimi.

Da bi lahko medicinske sestre in zdravstveniki posameznike s kompleksnimi potrebami po negi kože ali ranami obravnavali celostno in učinkovito, morajo imeti posebno znanje in praktične spretnosti ter biti poučeni o varnosti pacienta, oskrbi rane, pacientovem splošnem stanju in interdisciplinarnem timskem delu.

Proces zdravstvene nege zagotavlja celovit okvir za učni načrt in upošteva rezultate intervencij med izvajanjem nege (preprečevanje, diagnostika in zdravljenje). V učnem načrtu so predstavljene najpomembnejše intervencije zdravstvene nege, potrebne za oceno, načrtovanje in vrednotenje v zvezi s posamezniki z akutnimi in kroničnimi ranami. Namen učnega načrta je študente opremiti s teoretičnimi in praktičnimi spretnostmi, ki jim bodo pomagale pri ustreznem odločanju (z dokazi podprta zdravstvena nega in praksa, problemsko učenje, praktično učenje).

Poklicni obseg prakse in kodeks ravnanja veljata za temeljni in ključni komponenti pri usmerjanju prakse zdravstvene nege. V zvezi s poklicnimi mejami bi bilo treba zagotoviti in opredeliti jasno usmerjanje. Vendar pa so te meje navadno opredeljene skladno z nacionalnimi ali lokalnimi priporočili ali zakonodajo in zato v učnem načrtu niso vključene, čeprav se lahko dodajo po potrebi.

1.2 Okvir/izvajanje učnega načrta

Učni načrt je zasnovan modularno in vključuje 15 enot študija. Opisani učni rezultati ustrezajo ravni 4 EOK. Enote študija so predstavljene bodisi kot načela »nege kože in oskrbe rane« bodisi kot »praktična nega kože in oskrbe rane«. Oštevilčene so po priporočenem vrstnem redu, vendar jih ni treba izvajati v tem vrstnem redu.

Vrstni red izvajanja lahko izobraževalec prilagodi glede na nacionalni učni načrt in lokalne okoliščine, vendar pa je treba vse enote izvesti v okviru celotnega dodiplomskega učnega načrta.

Učni rezultati, ki opisujejo, kaj bi morali biti študenti sposobni doseči do konca usposabljanja, se nanašajo na kompetence, spretnosti in znanje, ki so potrebni za izpolnjevanje obveznosti splošne medicinske sestre/splošnega zdravstvenika v zvezi z nego kože in oskrbo rane. To je podrobneje opisano v razdelku 2.

Delovna obremenitev

(primer/priporočeno število ur) Ker so strukture, klasifikacije in ravni izobraževanja v dodiplomskih programih izobraževanja iz zdravstvene nege med evropskimi državami različne, za ta učni načrt ni določeno natančno število ur ali kreditnih točk.

Kljub navedenemu bi bil lahko primer ustreznega časovnega okvira za celotni učni načrt triletni program, ustrezní dodeljeni čas za učni načrt pa bi lahko znašal 46 ur (1 % celotnega dodeljenega časa v trajanju 4.600 ur v triletnem obdobju). V te ure bi bili vključeni predavanja v učilnici, praktično učenje v okviru klinične prakse in ocenjevanje. Če je vsebina opredeljena na podlagi evropskega sistema prenašanja in zbiranja kreditnih točk (ECTS), je celotni program primeren za prilagoditev na 2 % vseh kreditnih točk ECTS**.

* Izraz »poklicne medicinske sestre/zdravstveniki« pomeni diplomirane medicinske sestre/zdravstvenike v določeni državi, ki jim je dovoljeno delati samostojno.

** Na voljo so tabele za pretvorbo evropskih kreditnih točk (ECTS) (z vnosom referenčnih vrednosti), ki se lahko uporabijo za pretvorbo količine časa na modul v ure z vidika delovne obremenitve študentov. Skladno s sprejeto pretvorbo je 1 kreditna točka enaka približno 25–30 uram delovne obremenitve študentov.

2. Učni cilji in rezultati

V učnem načrtu so povzeti zahtevani učni cilji, povezani z medpoklicnim in interdisciplinarnim delom v zvezi z obravnavo posameznikov z ranami.

Učni cilji (rezultati) so skladno z Bloomovo taksonomijo (izvirno taksonomijo) v okviru vseh enot predstavljeni v naslednjih kategorijah¹:

- znanje/kognitivno (K),
- pragmatične, psihomotorične spretnosti (P),
- poučenost/vedenje (A).

Kategorija »znanje/kognitivno« (K) vključuje teoretično znanje o načelih nege kože in oskrbe rane ter zdravljenju kože in rane. Kategorija »pragmatične, psihomotorične spretnosti« (P) vključuje uporabo znanja v praksi in klinične spretnosti. Kategorija »poučenost/vedenje« (A) se nanaša na uvajanje znanja in spretnosti v prakso ter na interakcijo s posameznimi pacienti.

Za vsako od kategorij se opredeli taksonomija s stopenjskim povečevanjem ravni strokovnega znanja. Taksonomija izraža raven strokovnega znanja, potrebno za doseganje posameznega učnega rezultata. Učni rezultati bi morali biti merljivi, za višje ravni strokovnega znanja pa so potrebne bolj izpopolnjene metode ocenjevanja. Ta učni načrt predstavlja osnovno raven, saj je zasnovan kot dodiplomski učni načrt. To bi se moralo pokazati v učnih rezultatih.

Ker je ta učni načrt predlagan za vključitev v obstoječe programe v različnih evropskih državah, konkretne podrobnosti o metodah poučevanja in učenja ter o metodah ocenjevanja in vrednotenja vanj niso vključene. Te metode bi morale biti skladne s strukturami, ki jih uporablja posamezni izvajalec izobraževanja, hkrati pa bi morale v skladu z lokalno zakonodajo in postopki (pravni postopki in postopki akreditacije) vključevati vsebino in učne cilje, določene v tem učnem načrtu.

Viri

1. Martin K. S. The Omaha System: A Key to Practice, Documentation, and Information Management. Health Connections Press, 2005.

3.

Enote študija

Enote študija, vključene v ta učni načrt, so razdeljene v dve kategoriji:

1. načela nege kože in oskrbe rane,
2. načela praktične nege kože in oskrbe rane.

Celotni seznam enot študija je predstavljen v nadaljevanju.

Načela nege kože in oskrbe rane

- Enota 1. Anatomija in fiziologija kože
- Enota 2. Nega kože
- Enota 3. Rane in celjenje ran
- Enota 4. Ocena pacientov in ran
- Enota 5. Oskrba rane (čiščenje, debridement, priprava dna rane)
- Enota 6. Obloge
- Enota 7. Mikrobiologija rane/okužba
- Enota 8. Bolečina v rani

Načela praktične nege kože in oskrbe rane

- Enota 9. Akutne rane: Kirurške in travmatske
- Enota 10. Razjede zaradi pritiska
- Enota 11. Poškodba kože zaradi vlage
- Enota 12. Raztrganine kože
- Enota 13. Venske golenje razjede
- Enota 14. Ishemične golenje razjede
- Enota 15. Razjede na diabetičnem stopalu

3.1 Vsebina enot

Enota 1: Anatomija in fiziologija kože

1) Cilj:

Cilj te enote je zagotoviti poznavanje in razumevanje anatomije kože in fiziologije kože, vključno s spremembami zaradi staranja.

2) Časovni okvir:

Ta enota naj bi se opravila v zgodnjih fazah programa zdravstvene nege, po možnosti v prvi polovici prvega letnika.

3) Učni rezultati:

Ti učni rezultati se morajo nanašati (oziroma biti usmerjeni) na kompetence na področju oskrbe rane, ki so opisane v prejšnjem razdelku.

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- opisati anatomsko strukturo kože (K),
- opisati funkcijo kože (K);
- prepoznati spremembe na koži zaradi staranja (P),
- prepoznati pomen/učinek staranja v funkciji kože (A),
- prepoznati, da se lahko pri ljudeh s temnejšo kožo kožna obolenja kažejo drugače (A).

4) Vsebina:

- Anatomija kože
- Fiziologija kože: funkcija
- Učinek staranja na kožo
- Barva kože in kožna obolenja pri temnejših tonih kože
- Praktični primeri

Enota 2: Nega kože

1) Cilj:

Cilj te enote je zagotoviti poznavanje in razumevanje načel ocenjevanja kože, ob prepoznavanju krhke kože pri vseh barvah kože in pogostih kožnih obolenjih.

2) Časovni okvir:

Priporočamo, da se ta enota opravi v zgodnjih fazah programa zdravstvene nege, po možnosti v prvi polovici prvega letnika.

3) Učni rezultati:

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- razpravljati o načelih ocenjevanja kože glede na različne barve kože (K),

- opisati načela nege kože za vzdrževanje zdrave kože (K),
- razpravljati o načelih ocenjevanja in oskrbe okolne kože (K),
- navesti različna pogosta kožna obolenja, povezana s poškodbo kože zaradi vlage (P),
- prepoznati pomen prepoznavanja posameznikov s krhko kožo (A).

4) Vsebina:

- Načela ocenjevanja kože pri vseh vrstah barve kože
- Čiščenje in vlaženje kože
- Atopični in kontaktni dermatitis
- Uvod v poškodbo kože zaradi vlage*
- Oskrba okolne kože
- Dokumentiranje ocenjevanja kože in načrtovanja nege kože
- Poučitev pacienta/osebe, ki sama skrbi zase, o tem, kako vzdrževati zdravo kožo
- Praktični primeri

* Poškodba kože zaradi vlage je podrobneje obravnavana v enoti 11.

Enota 3: Rane in celjenje ran

1) Cilj:

Cilj te enote je opisati fiziološki proces celjenja, faze tega procesa in dejavnike, ki ga lahko spremenijo. V okviru te enote bodo predstavljena tudi osnovna načela terapije za celjenje ran v vlažnem okolju.

2) Časovni okvir:

Priporočamo, da se ta enota opravi v zgodnjih fazah programa zdravstvene nege, po možnosti v prvi polovici prvega letnika.

3) Učni rezultati:

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- opisati proces fiziološkega celjenja in njegove faze (K),
- pojasniti koncept ran, ki se težko celijo, ali kroničnih ran (K),
- pojasniti dejavnike, ki lahko odložijo ali ustavijo proces celjenja (K),

- pojasniti koncept, na katerem temelji uporaba terapije za celjenje ran v vlažnem okolju (K),
- klinično sliko rane povezati s fazami celjenja (P),
- načela vlažne terapije in priprave dna rane (kot je model TIMER) uporabiti pri oskrbi pacientov z ranami (P),
- zavedati se, da je za oskrbo rane pomembno pravilno prepoznati stanje rane v procesu celjenja (A).

4) Vsebina:

- Celjenje ran: fiziologija celjenja in faze
 - normalno celjenje ran
 - faze celjenja ran: hemostaza, vnetje, proliferacija in remodeliranje
- Celjenje ran: tipi
 - primarno celjenje
 - sekundarno celjenje
- Celjenje ran: dejavniki, ki vplivajo na celjenje
 - intrinzični in ekstrinzični dejavniki, zaradi katerih je celjenje odloženo
 - dejavniki, ki spodbujajo celjenje
- Prehrana: vplivi na celjenje
- Osnovna prehranska ocena
- Načela vlažne terapije za celjenje ran
 - priprava dna rane
 - modela TIMER in TIME-CDST
- Praktični primeri

Enota 4: Ocena pacientov in ran

1) Cilj:

Cilj te enote je zagotoviti poznavanje in razumevanje načel ocenjevanja splošnega stanja pacientov, povezanega z oskrbo ran, in lokalnega ocenjevanja ran za oskrbo posameznikov z različnimi akutnimi in kroničnimi ranami (ki se ne celijo/se težko celijo).

2) Časovni okvir:

Priporočamo, da se ta enota glede splošnega ocenjevanja in vrednotenja potreb pacientov opravi v zgodnjih fazah programa zdravstvene nege, po možnosti v prvem letniku.

3) Učni rezultati:

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- opisati, kako pravilno uporabljati orodja za ocenjevanje ran in klinično presojo, da bi ocenili paciente z različnimi toni kože (K),
- na podlagi njihovih značilnosti in lastnosti opredeliti presejalna orodja za splošno ocenjevanje stanja pacienta in lokalno ocenjevanje ran (K),
- prepoznati značilnosti različnih ocenjevalnih orodij v zvezi z različnimi kroničnimi ranami, kot so razjede na diabetičnem stopalu, nožne razjede in razjede zaradi pritiska (P),
- obravnavati ocenjevalna orodja pri celjenju ran kot izhodišče za prepoznavanje vrst ran, dna rane in zdravljenja (A),
- zavedati se posledic ustrezne in natančne ocene ter vpliva na proces celjenja in rezultate celjenja (A).

4) Vsebina:

- Opredelitev in filozofija ocenjevanja pacientov v zvezi z ranami (viri, časovni okvir, cilji)
- Splošna orodja za ocenjevanje splošnega stanja pacientov (prehrana, mobilnost, samooskrba, tveganje nastanka različnih kroničnih ran)
- Posebna orodja za ocenjevanje splošnega stanja pacientov v zvezi z oskrbo ran (pregled posebnih orodij za vrednotenje različnih vrst ran in spremljanje procesa celjenja ran)
- Dokumentiranje ocenjevanja splošnega stanja pacientov in lokalnega ocenjevanja ran
- Praktični primeri

Enota 5: Oskrba rane (čiščenje, debridement, priprava dna rane)

1) Cilj:

Cilj te enote je študentom omogočiti poznavanje osnovnih načel oskrbe in čiščenja ran, da bi optimizirali fiziološki proces celjenja ran.

2) Časovni okvir:

Priporočamo, da se ta enota opravi v zgodnjih fazah programa zdravstvene nege, po možnosti v prvem letniku, saj je enota ključni steber glede oskrbe ran.

3) Učni rezultati:

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- opisati koristi priprave dna rane (K),
- opisati izraza »čiščenje rane« in »debridement« ter razlikovati med njima (K),
- pojasniti namen čiščenja rane ali debridementa zdravstvenim delavcem ali osebam z ranami in njihovim sorodnikom (K),
- prepoznati ustrezne strategije čiščenja rane glede na oceno dna rane (P/K),
- izvesti čiščenje rane skladno s smernicami o najboljših praksah (higiena, ekonomika, pravo, bolečina ipd.) (P),
- opisati merila za napotitev k specialistu za oskrbo ran (K).

4) Vsebina:

- Načela priprave dna rane
- Različna izbira sredstev za čiščenje rane (tekoča voda, prhanje, raztopine za čiščenje)
- Različne vrste debridementa (avtolitični debridement, terapija z ličinkami, ostri in kirurški debridement ipd.)
- Indikacije in kontraindikacije za čiščenje rane in debridement
- Indikacije in kontraindikacije antiseptikov
- Nacionalna priporočila glede debridementa ali uporabe posebnih materialov
- Praktični primeri

Enota 6: Obloge

1) Cilj:

Cilj te enote je zagotoviti poznavanje in razumevanje načel izbire oblog za oskrbo posameznikov z različnimi akutnimi in kroničnimi ranami.

2) Časovni okvir:

Priporočamo, da se ta enota opravi v zgodnjih fazah programa zdravstvene nege, po možnosti v prvi polovici prvega letnika.

3) Učni rezultati:

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- opisati lastnosti različnih splošnih skupin oblog (K),
- pojasniti indikacije in kontraindikacije za uporabo različnih splošnih skupin oblog (K),
- izbrati ustrezno oblogo glede na značilnosti rane in pogoste etiologije rane (P),
- prepoznati pomen izbire ustrezne obloge v širšem kontekstu celostne obravnave posameznika z rano (A).

4) Vsebina:

- Lastnosti in značilnosti različnih oblog
- Splošne skupine oblog glede na lokalno/nacionalno farmakopejo
- Izbira obloge glede na načela nege kože in preprečevanja poškodbe okolne kože
- Izbira obloge v okviru celostnega pristopa pri obravnavanju posameznika z akutnimi in kroničnimi ranami
- Dokumentiranje izbire obloge in načrtovanja nege kože
- Poučitev pacienta/oskrbovalca v zvezi z izbiro obloge
- Praktični primeri

Enota 7: Mikrobiologija rane/okužba

1) Cilj:

Cilj te enote je opisati mikrobiologijo rane, vsebuje pa pregled okužb ran. V enoti bodo predstavljeni pogosto uporabljeni izrazi v zvezi z okužbo rane ter načela preprečevanja, prepoznavanja in obravnavanja okužbe rane.

2) Časovni okvir:

Priporočamo, da se ta enota opravi v zgodnjih fazah programa zdravstvene nege, po možnosti v prvem letniku.

3) Učni rezultati:

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- opisati mikrobiologijo rane (K),
- opisati znake okužene rane (K),
- opisati antimikrobično odpornost (AMR) in usmerjeno rabo antimikrobikov (AMS) (K),
- koncepte AMS uporabljati v svoji klinični praksi (A),
- pojasniti načela asepse in jih uporabljati v svoji klinični praksi (A/P).

4) Vsebina:

- Mikrobiologija – bakterijsko breme
- Kontinuum okužbe rane – kontaminacija, kolonizacija, lokalna in sistemska okužba
- Biološko breme in biofilm
- Znaki in simptomi okužbe – prikriti in očitni znaki okužbe
- Ustrezna izbira antimikrobnih oblog za rano
- Antimikrobična odpornost (AMR)
- Usmerjena raba antimikrobikov (AMS)
- Čiščenje rane – izbira raztopine za čiščenje
- Ugotavljanje okužbe – odvzem brisa rane, biopsija, uporaba pripomočkov (npr. svetilka z določeno valovno dolžino)
- Praktični primeri

Enota 8: Bolečina v rani

1) Cilj:

Cilj te enote je zagotoviti poznavanje in razumevanje načel obvladovanja bolečin zaradi ran pri posameznikih z različnimi akutnimi in kroničnimi ranami (ki se ne celijo/se težko celijo).

2) Časovni okvir:

Priporočamo, da se ta enota opravi v prvi polovici drugega letnika (v tretjem semestru).

3) Učni rezultati:

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- opredeliti bolečino zaradi rane (njen pomen kot simptom, patofiziologijo in značilnosti) (K),
- opredeliti orodja za ocenjevanje bolečine zaradi rane (enodimenzionalna, večdimenzionalna) (K),
- razumeti, da je treba bolečino zaradi rane stalno ocenjevati (K),

- prepoznati značilnosti različnih orodij za ocenjevanje bolečine zaradi rane (P),
- razumeti ustrezno nefarmakološko in farmakološko zdravljenje bolečine zaradi rane ter vedeti, kdaj pacienta napotiti k specialistu (K),
- poznati in uporabljati ocenjevalna orodja za vrednotenje bolečine zaradi rane (K/P),
- zavedati se posledic ustrezne in natančne ocene bolečine zaradi rane ter njihovega vpliva na proces celjenja, rezultate celjenja in kakovost življenja pacienta (A).

4) Vsebina:

- Opredelitev in koncept bolečine zaradi rane (njene pomena kot simptoma, patofiziologije in značilnosti)
- Metode in orodja za ocenjevanje bolečine zaradi rane (anamneza, VAS, NRS, McGillov vprašalnik o bolečini, PAINAD ipd.)
- Intrinzični in ekstrinzični dejavniki, ki povzročijo bolečino zaradi rane
- Nefarmakološke metode zdravljenja bolečine zaradi rane
- Farmakološke metode zdravljenja bolečine zaradi rane
- Dokumentiranje ocenjevanja bolečine zaradi rane
- Praktični primeri

Enota 9: Akutne rane

1) Cilj:

Cilj te enote je predstaviti različne vrste akutnih ran glede na njihovo etiologijo in osnovna načela njihove oskrbe.

2) Časovni okvir:

Priporočamo, da se ta enota opravi v prvem delu programa zdravstvene nege, po možnosti v drugem letniku (v tretjem ali četrtem semestru).

3) Učni rezultati:

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- opisati glavne vrste akutnih ran (K),
- opisati značilnosti akutnih ran glede na njihovo etiologijo (K),

- razlikovati med akutnimi in kroničnimi ranami (P),
- pojasniti značilnosti celjenja ran po osnovnem namenu (P),
- prepoznati pomen asepse in ustreznega nadzora za akutne rane (A).

4) Vsebina:

- Klasifikacija/vrste akutnih ran
 - Kirurške rane in okužbe kirurškega mesta
 - Travmatske rane
 - Opekliške poškodbe
- Osnovna načela oskrbe akutnih ran
- Praktični primeri

Enota 10: Razjede zaradi pritiska

1) Cilj:

Cilj te enote je zagotoviti poznavanje in razumevanje razjed zaradi pritiska (RZP, imenovane tudi preležanine). V enoti so opisani tudi patofiziologija, diagnoza, preprečevanje in oskrba razjed zaradi pritiska.

2) Časovni okvir:

Priporočamo, da se ta enota opravi v prvem delu programa zdravstvene nege, po možnosti v prvem ali drugem letniku.

3) Učni rezultati:

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- pojasniti patofiziološke mehanizme, ki sodelujejo pri nastanku RZP (K),
- opisati dejavnike tveganja za nastanek RZP (K),
- pojasniti in uporabiti ustrezne preventivne ukrepe glede na pacientovo stanje in trenutne smernice (K/P),
- opredeliti in razvrstiti RZP glede na trenutne smernice/lokalne usmeritve (K/P),
- pojasniti in uporabiti ustrezne ukrepe oskrbe/zdravljenja glede na pacientovo stanje in trenutne smernice (K/P),
- prepoznati pomen preprečevanja RZP v katerem koli okolju v okviru multidisciplinarnega tima.

4) Vsebina:

- Opredelitev razjede zaradi pritiska/preležanine
- Mednarodna klasifikacija RZP (NPIAP/EPUAP/PPPIA)
- Patofiziologija in dejavniki tveganja za nastanek RZP
- Epidemiologija RZP: RZP kot pomembna zdravstvena težava
- Preprečevanje RZP: ocena tveganja, nega kože, premestitev, uporaba medicinskih pripomočkov in opreme za porazdelitev pritiska
- Oskrba RZP kot kronične rane
- Praktični primeri

Enota 11: Poškodba kože zaradi vlage

1) Cilj:

Cilj te enote je opisati in predstaviti poškodbo kože zaradi vlage.

2) Časovni okvir:

Priporočamo, da se ta enota opravi v prvem delu programa zdravstvene nege, po možnosti v prvem ali drugem letniku.

3) Učni rezultati:

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- opisati poškodbo kože zaradi vlage (K),
- prepoznati in pojasniti štiri specifične vrste poškodbe kože zaradi vlage (K/A),
- pojasniti pogoste simptome poškodbe kože zaradi vlage (K/P),
- opisati razlike med poškodbo kože zaradi vlage in poškodbo zaradi pritiska (A/P/K),
- opisati posameznike, ki so izpostavljeni tveganju poškodbe kože zaradi vlage (K),
- opisati preprečevanje in zdravljenje poškodbe kože zaradi vlage (K).

4) Vsebina:

- Etiologija poškodbe kože zaradi vlage
- Štiri specifične vrste poškodbe kože zaradi vlage:
 - dermatitis ob rani zaradi vlage,
 - peristomalni dermatitis zaradi vlage,
 - inkontinenčni dermatitis in intertrigozni dermatitis

- Simptomi poškodbe kože zaradi vlage:
 - eritem in nepravilni ali nejasni robovi, v nasprotju z RZP, pri kateri so robovi navadno izraziti/ostri
 - prekomeren eksudat, povečana bolečina, pekoč občutek ali srbenje zaradi poškodbe kože
- Dejavniki tveganja:
 - debelost, sladkorna bolezen, inkontinenca urina in blata, podhranjenost, slaba higiena, posamezniki s slabo mobilnostjo
- Zdravljenje in intervencije, med drugim:
 - preprečevanje,
 - rutinsko čiščenje kože, spremljanje območja okolice rane,
 - zdravljenje,
 - obvladovanje prekomernega eksudata, uporaba zaščitnih filmov in zaščitnih sredstev za kožo
 - Dokumentiranje vseh sprememb kožnega obolenja
- Praktični primeri

Enota 12: Raztrganine kože

1) Cilj:

Cilj te enote je zagotoviti poznavanje in razumevanje preprečevanja, ocenjevanja in oskrbe raztrganin kože.

2) Časovni okvir:

Priporočamo, da se ta enota opravi v prvem delu programa zdravstvene nege, po možnosti v prvem ali drugem letniku.

3) Učni rezultati:

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- opredeliti raztrganino kože (K),
- razpravljati o dejavniki tveganja, povezanih z nastankom raztrganine kože (K),
- pojasniti načela preprečevanja raztrganin kože (P),
- razpravljati o ustrezni obravnavi posameznikov z različnimi vrstami raztrganin kože (K),
- prepoznati pomen vzdrževanja zdrave kože za zmanjšanje tveganja nastanka raztrganin kože (A).

4) Vsebina:

Ta enota temelji na vsebini, predstavljeni v enotah 1 in 2, in sicer struktura in funkcija kože, spremembe kože zaradi staranja (enota 1) in vzdrževanje zdrave kože (enota 2).

- Opredelitev raztrganine kože
- Dejavniki tveganja, povezani z raztrganinami kože
- Načela preprečevanja nastanka raztrganin kože
- Klasifikacijski sistemi za raztrganine kože
- Načela obravnave raztrganin kože
- Dokumentiranje ocenjevanja raztrganine kože, obravnave in načrtovanja nege kože
- Poučitev pacienta/oskrbovalca
- Praktični primeri

Enota 13: Venske golenje razjede

1) Cilj:

Cilj te enote je zagotoviti poznavanje in razumevanje preprečevanja, ocenjevanja in oskrbe golenjih razjed.

2) Časovni okvir:

Priporočamo, da se ta enota opravi v drugem ali tretjem letniku programa zdravstvene nege.

3) Učni rezultati:

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- razumeti vensko insuficienco kot vzrok za venske golenje razjede (K),
- opisati znake in simptome, povezane z venskimi golenjimi razjedami (K),
- opisati indikacije, kontraindikacije in predpise za uporabo in obseg razpoložljivih možnosti za kompresijsko zdravljenje (K),
- z uporabo ustreznega klasifikacijskega sistema opisati stanje rane in bolezni (P),
- uporabiti različne vrste kompresijskih sistemov na podlagi specifičnega stanja pacienta in se zavedati potencialnih zapletov (P),
- zavedati se, da je specifično zdravljenje osnovne bolezni ključni del zdravljenja (A).

4) Vsebina:

- Klasifikacija venskih golenjih razjed
- Krčne žile in varice
- Kronična venska insuficienca
- Venski edem

- Limfatični edem
- Profilaksa/preprečevanje
- Temelji kompresijskega zdravljenja (nogavice in povoji)
- Različne tehnike kompresijskega zdravljenja in praktičnega učenja
- Možnosti lokalnega zdravljenja
- Praktični primeri

Enota 14: Ishemične golenje razjede

1) Cilj:

Cilj te enote je zagotoviti poznavanje in razumevanje preprečevanja, ocenjevanja ter oskrbe ishemičnih in arterijskih razjed.

2) Časovni okvir:

Priporočamo, da se ta enota opravi v drugem ali tretjem letniku programa zdravstvene nege.

3) Učni rezultati:

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- opisati etiološke vzroke za ishemične in arterijske razjede (K),
- opisati znake in simptome, povezane z ishemičnimi in arterijskimi razjedami (K),
- pojasniti indikacije za uporabo in obseg najpomembnejših možnosti za zdravljenje (K),
- prepoznati različne znake pojava ishemičnih in arterijskih razjed (K),
- zavedati se, da je specifično zdravljenje osnovne bolezni ključni del programa zdravljenja (A),
- zavedati se, da so glede na posamezno ishemično in arterijsko razjedo potrebni različni ukrepi/intervencije (A).

4) Vsebina:

- Pojav znakov ishemičnih in arterijskih razjed
- Periferna arterijska okluzivna bolezen
- Mešana patologija
- Profilaksa/preprečevanje
- Možnosti lokalnega zdravljenja
- Operacija
- Praktični primeri

Enota 15: Razjede na diabetičnem stopalu

1) Cilj:

Cilj te enote je zagotoviti poznavanje in razumevanje preprečevanja, ocenjevanja in oskrbe razjed na diabetičnem stopalu.

- Prepoznavanje in poučitev pacientov, izpostavljenih tveganju nastanka razjed na diabetičnem stopalu ali amputacije
- Praktični primeri

2) Časovni okvir:

Priporočamo, da se ta enota opravi v drugem ali tretjem letniku programa zdravstvene nege.

3) Učni rezultati:

Po dokončanju te enote bodo študenti sposobni:

- opisati patofiziološke procese, povezane z nevropatijo in arterijskimi spremembami, ki se pojavijo zaradi sladkorne bolezni (K),
- opisati tveganja (tj. za nastanek razjede na diabetičnem stopalu, okužbo, amputacijo), povezana s senzorično, motorično in avtonomno nevropatijo in arterijsko boleznijo v nogi pacienta z boleznijo diabetičnega stopala (K),
- zavedati se, kako pomembni za nogo so ukrepi za zmanjšanje pritiska (razbremenitev) (A),
- zavedati se prednosti interdisciplinarne obravnave, pri kateri se upošteva večfaktorska narava bolezni diabetičnega stopala (A),
- pri posameznikih, ki so izpostavljeni tveganju nastanka razjed na diabetičnem stopalu ali ki že imajo take razjede, ali pri posameznikih po amputaciji spodbujati oskrbo, osredotočeno na posameznika, in samooskrbo (A),
- opraviti preprost pregled stopala (tj. triminutni pregled stopala).

4) Vsebina:

- Epidemiologija sladkorne bolezni in razjed na diabetičnem stopalu (prevalenca, stroški ipd.)
- Poti do ulceracije ali amputacije
- Dejavniki tveganja za ulceracijo ali amputacijo
- Preprečevanje zapletov (razbremenitev, preprečevanje okužbe)
- Patofiziologija razjede na diabetičnem stopalu (senzorična, motorična in avtonomna nevropatija, ishemija)
- Preprost pregled stopala
- Interdisciplinarno timsko delo (vloge, aktivnosti, komuniciranje)
- Načela preprečevanja in oskrbe razjede na diabetičnem stopalu (pripomočki za razbremenitev, preprečevanje okužbe)

4.

Izvajanje učnega načrta

Učni načrt na ravni 4 se lahko uporabi ne le kot podlaga za klinično pot, ki vodi do vpisa v register izvajalcev zdravstvene nege, temveč tudi kot podlaga za poklicno pot (tj. pot, ki ne vodi do omenjenega vpisa). Po potrebi se lahko izobraževalne ustanove odločijo, da bodo učni načrt na ravni 4 uvedle kot del spiralnega učnega načrta, kot je tisti, ki se začne z ravni 4 kot izhodiščem, nato pa se v naslednjih letih izobraževanja ta raven nadgrajuje tako, da se v učni načrt vključita raven 5 in 6 v okviru triletnega dodiplomskega programa, ali tako, da se vključi raven 7 za integriran magistrski program.

4.1 Primer: Šola za zdravstvene vede v Ženevi

V tem razdelku učnega načrta je predstavljena študija primera z Univerze za uporabne znanosti in umetnosti (HES-SO), Ženeva, Švica, ki ponazarja, kako se lahko za izpolnjevanje potreb študentov zdravstvene nege obstoječi učni načrti za medicinske sestre in zdravstvenike^{2,3} vključijo v okvir izobraževanja na področju zdravstvene nege.

Šola za zdravstvene vede v Ženevi ponuja dodiplomske programe za pet zdravstvenih poklicev. Eden od njih je program diplomirani izvajalec zdravstvene nege, v katerega je bilo septembra 2021 v prvem letniku vpisanih 215 študentov. Ta diploma se podeli po končanem triletnem študijskem programu, v okviru katerega se izmenjujeta teorija in praksa ter prinaša 180 kreditnih točk ECTS. Večina študentov mora glede na svojo izobrazbo, doseženo po zaključenem šolanju, in pred začetkom diplomskega študija dokončati enoletni pripravljalni program, v okviru katerega se obravnavajo vidiki socialno-zdravstvenega področja.

Univerza ponuja tudi podiplomsko izobraževanje na področju oskrbe ran, ki omogoča pridobitev spričevala Certificate of Advance Studies (CAS; 10 kreditnih točk ECTS) in diplome Diploma of Advanced Studies (DAS; 30 kreditnih točk ECTS) ter je v francosko govorečem delu Švice edinstveno.

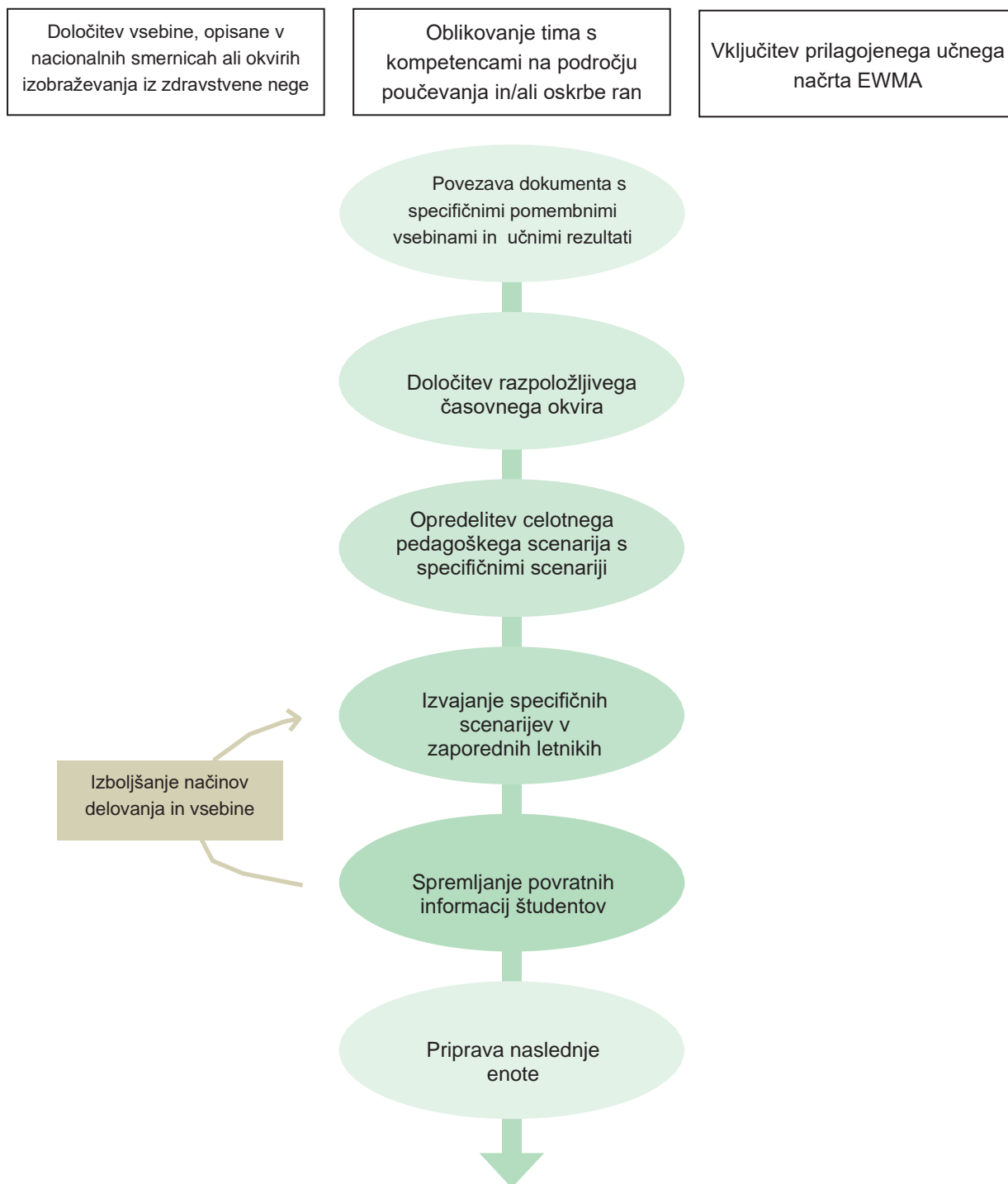
Priprava učnih načrtov na področju oskrbe ran^{2,3} in njihovo izvajanje v okviru obstoječega dodiplomskega programa zdravstvene nege sta bila zahtevna, ker je področje zdravstvene nege široko. Za izbiro ustrezne vsebine ali odločitev o tem, koliko časa je mogoče dodeliti oskrbi ran, je bilo potrebno soglasje, ki je bilo doseženo v okviru postopka priprave tega učnega načrta. Na sliki 2 je predstavljen pregled postopka izvajanja.

Poučevalni tim vključuje profesorja viabilnosti tkiv, predavatelja, tri pomočnike predavatelja, klinično medicinsko sestro, specializirano za oskrbo ran, in pomožnega učitelja, ki pomaga pri izvajanju učnega načrta in pripravi spletnih učnih virov.

Izkušnje Šole za zdravstvene vede v Ženevi so pokazale, da je delo v timu, katerega člani imajo različne stopnje strokovnega znanja iz oskrbe ran ali poučevanja, koristno. Ta pristop je timu omogočil, da je poudaril pomen vsebine različnih enot o oskrbi ran ter razpravljal o najprimernejših načinih poučevanja (tj. osebno poučevanje v živo v večjih ali manjših skupinah, e-učenje, delavnice ali kombinirano učenje), ki so odvisni od učnih rezultatov. Poleg tega je bilo mogoče učne rezultate in logistične vire po potrebi prilagoditi.

Pri prilagajanju učnega načrta prejšnjemu programu smo najprej učne načrte EWMA^{2,3} povezali z lokalnim okvirom izobraževanja iz zdravstvene nege⁴, pri čemer smo upoštevali obstoječo vsebino. Ta naloga je bila izvedena na podlagi skupinskih razprav. To je bila priložnost za razmislek o ciljih, vsebini in načinih delovanja prihodnjega programa.

Slika 2: Pregled postopka izvajanja

Na podlagi lastnega strokovnega znanja o poučevanju na področju oskrbe ran smo cilje učnega načrta EWMA na ravni 5 prilagodili glede na lokalna in nacionalna priporočila in smernice.

Drugič, oblikovali smo celotni pedagoški scenarij, ki zajema tri leta diplomskega študija

iz zdravstvene nege. Zato smo pomembne enote o oskrbi ran povezali z obstoječimi moduli in upoštevali: 1) kompleksnost vsebine enot o oskrbi ran, 2) prejšnje pridobljene spretnosti na področju izobraževanja iz zdravstvene nege in 3) taksonomsko raven učnih rezultatov.

Kljub naši želji, da bi bila vsebina, povezana z oskrbo ran, dosledna, se o malignih glivičnih ranah poučuje v okviru modula o onkologiji, čeprav je ta enota predstavljena na začetku drugega letnika. Poleg tega se raziskovalne spretnosti poučujejo v drugem modulu, tako da se je po koncu določenih programov o raziskavah uporaba raziskovalnih člankov v programih s področja oskrbe ran povečala. Splošni učni rezultati so bili prilagojeni učnemu načrtu, da bi omogočili nemoteno povečanje kompleksnosti v treh letnikih zadevnega študija. Zaradi razpoložljivih časovnih okvirov v učnem načrtu je bilo povečanje kompleksnosti izvajanih enot glede na druge enote velik izziv.

Tretjič, da bi preprečili delovno preobremenitev predavateljev in zagotovili skladnost s predhodnim učnim načrtom, smo specifične scenarije izvajali v zaporednih letnikih. Ob tej priložnosti smo vsebino oblikovali po najprimernejši pedagoški metodi, pri čemer smo vključili pristope e-učenja in kombiniranega učenja. Na podlagi učnih rezultatov smo sprejeli odločitve o tem, katerim učnim enotam bi koristilo spletno učenje in katere bi se morda bolje izvajale v obliki kombiniranega učenja, denimo z vključitvijo delavnic. Poleg tega je bilo izvajanje novega učnega načrta priložnost, da ponovno razmislimo o svojih metodah poučevanja.

Vsaka nova enota je bila pripravljena skladno s povratnimi informacijami študentov. Njihove pripombe so bile podlaga za izboljšanje enote z vidika uporabnikov, vplivale pa so tudi na pripravo prihodnjih enot, da bi se izognili pastem ponavljanja. Poleg tega smo upoštevali neformalne povratne informacije kliničnih medicinskih sester/zdravstvenikov specialistk/specialistov, ki so sodelovali na delavnicah. S tem procesom sta se izboljšali vsebina in jasnost naših modulov e-učenja in delavnic.

Z vključitvijo ciljev učnih načrtov EWMA na ravni 5 in 6 z namenom priprave novega učnega načrta na področju zdravstvene nege se je izboljšala jasnost celotnega pedagoškega scenarija. Poleg tega so imeli študenti priložnost pridobiti nova znanja in spretnosti na področju oskrbe ran.

S svojim premišljenim pristopom smo lahko oblikovali popolnoma nov učni načrt, ki združuje enote e-učenja in kombiniranega učenja.

Povratne informacije študentov so bile na splošno pozitivne. Pedagoški scenariji in učni rezultati so bili opisani kot »jasni«. Ker smo pri pripravi naslednje enote upoštevali povratne informacije študentov, se je zadovoljstvo izboljšalo, začetne težave, povezane s spletnim učenjem, pa so bile v naslednji enoti odpravljene. Z vidika učiteljev je bil celoten postopek priprave in izvajanja zamuden, vendar pa so nam izboljšave učnega načrta omogočile, da smo delali kot ekipa, zadovoljstvo študentov pa nam je bilo med tem projektom v veliko motivacijo. Da bi dokazali učinkovitost naših učnih enot pri izboljšanju znanja in spretnosti študentov zdravstvene nege, bodo potrebne nadaljnje raziskave. Pričakujemo, da bo ta pedagoški scenarij izboljšal usklajenost med evropskimi državami glede diplom iz zdravstvene nege.

Viri

2. Pokorna, A., Holloway, S., Strohal, R., in Verheyen-Cronau, I. (2017). Wound Curriculum for Nurses: post-registration qualification wound management - European Qualification Framework Level 5. *J Wound Care*, 26(Sup12), S1–S27. doi:10.12968/jowc.2017.28.Sup12.S1
3. Probst, S., Holloway, S., Rowan, S., & Pokorna, A. (2019). Wound Curriculum for Nurses: Post-registration qualification wound management - European Qualification Framework Level 6. *J Wound Care*, 28(Sup2a), S1–S33. doi:10.12968/jowc.2019.28.Sup2a.S1
4. University of Applied Sciences and Arts (HES-SO). (2012). Plan d'études cadre Bachelor 2012 - Filière de formation en soins infirmiers de la Haute école spécialisée de Suisse occidentale

5. Zahvala

Skupaj z avtorji tega učnega načrta se EWMA zahvaljuje spodaj navedenim članom mreže EWMA Teacher Network in drugim partnerjem v sodelovanju za njihovo angažiranje ter prispevek k anketam in sestankom fokusne skupine, ki so potekali v zvezi s pripravo tega učnega načrta:

Za izpolnitev anket in sodelovanje v fokusni skupini:

Una Adderley
Nele Callaerts
Lucie Charbonneau
Wan Zuraini Mahrawi
Siobhan Murphy
Tom O'Connor
Rui Pedro Gomes Pereira
Salla Seppänen
Corinne Scicluna Ward
Mirna Žulec

Za izpolnitev ankete:

Aglecia M. V. Budri
Carina Bååth
Holly Clegg
Jeannie Donnelly
Britt Inger Ebbeskog
Nicoletta Frescos
Ana-Maria Iuonut
Maria do Céu Mendes Pinto Marques
McCullagh
Battistino Paggi
Guðbjörg Pálsdóttir
Ann Swaels
Maria ten Hove
Sylvia Terech-Skóra
Kee Ai Wong

Za vodenje fokusne skupine:

Georgina Gethin

6. Predlagana literatura

Spodnji seznam ni izčrpen seznam literature, vendar vsebuje literaturo, ki bi se lahko vključila v študijski program.

6.1 Učbeniki:

- Ayello E. A, Baranoski S., (ur): Wound Care Essentials: Practice Principles, peta izdaja, Wolters Kluwer, 2020
- Bryant R., Nix D.: Acute and Chronic Wounds: Current Management Concepts, peta izdaja, Elsevier, 2016
- Edwards-Jones, Valerie, ur.; Essential Microbiology for Wound Care, Oxford University Press, Oxford, Združeno kraljestvo, prva izdaja, 2016
- Flanagan M. (ur.): Wound Healing and Skin Integrity: Principles and Practice, Wiley-Blackwell, 2013
- Kifer Z. A.: Fast Facts for Wound Care Nursing, Springer Publishing Company, 2012
- Krasner D.: Chronic Wound Care: The Essentials, HMP Communications, 2014
- Probst S. (ur.): Wound Care Nursing: A Person-centred Approach. tretje izdaja, Elsevier, 2021

6.2 Recenzije:

- Broughton G., Janis J. E., Attinger C. E., Wound Healing: An Overview, *Plast. Reconstr. Surg.* 2006; 117: 1e-S.
- Venus M., Waterman J., McNab I., Basic physiology of the skin, *Surgery.* 2011; 29:10.

6.3 Spletni viri:

- Agency for Healthcare Research and Quality:
<https://www.ahrq.gov/gam/index.html>

- Australian Wound Management Association Guidelines:
<http://www.awma.com.au/publications/>
- Cochrane Library:
<https://www.cochranelibrary.com/>
- Uporabniški priročnik ECTS:
https://ec.europa.eu/education/resource-s-and-tools/european-credit-transfer-and-accumulation-system-ects_en
- Evropska komisija: portal o možnostih izobraževanja in kvalifikacijah v Evropi. Informacije o tečajih, učenju na delovnem mestu in kvalifikacijah:
<https://europa.eu/europass/sl>
- Evropska komisija: evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk (ECTS):
http://ec.europa.eu/education/ects/ects_en.htm
- Evropska zveza za oskrbo ran:
<http://ewma.org/english/publications.html>
- European Pressure Ulcer Advisory Panel:
<http://www.epuap.org/guidelines/>
- International Skin Tear Advisory Panel:
<http://www.skintears.org/>
- National Institute of Health and Care Excellence (kožna obolenja):
<https://www.nice.org.uk/guidance/conditions-and-diseases/skin-conditions>
- National Pressure Injury Advisory Panel: <https://npiap.com/>
- National Pressure Ulcer Advisory Panel, European Pressure Ulcer Advisory Panel in Pan Pacific Pressure Injury Alliance. Prevention and Treatment of Pressure Ulcers: Quick Reference Guide. Emily Haesler (ur.). Cambridge Media: Perth, Avstralija; 2014.
<https://www.epuap.org/wp-content/uploads/2016/10/quick-reference-guide-digital-npuap-epuap-pppia-jan2016.pdf>
- Scottish Intercollegiate Guideline Network:
<https://www.sign.ac.uk/our-guidelines/>

- Welsh Wound Network:
<https://www.welshwoundnetwork.org/>
- World Union Wound Healing Societies Consensus Guidelines:
<https://wuwhs2022.org/>
- Wounds International Clinical Guidelines:
<https://www.woundsinternational.com/resources>
- Wounds UK Best Practice Statements:
https://www.wounds-uk.com/resources/all/0/date/desc/cont_type/21
- J Wound Care. 2010; 19(6): 237–68.
- European Wound Management Association (EWMA). Position Document: Management of wound infection. London: MEP Ltd, 2006.
- European Wound Management Association (EWMA). Position Document: Identifying criteria for wound infection. London: MEP Ltd, 2005.
- European Wound Management Association (EWMA). Position Document: Wound bed preparation in practice. London: MEP Ltd, 2004.
- European Wound Management Association (EWMA). Position Document: Understanding compression therapy. London: MEP Ltd, 2003.
- European Wound Management Association (EWMA). Position Document: Pain at wound dressing changes. London: MEP Ltd, 2002.

6.4 Dokumenti EWMA

Razvrščeni glede na datum objave:

- Gethin G., Probst S., Stryja J., et al. Evidence for person-centred care in chronic wound care: A systematic review and recommendations for practice, *J Wound Care*. 2020; 29(9): Suppl9.
- Stryja J., Sandy-Hodgetts K., Collier M., et al. EWMA document: Surgical site infection: preventing and managing surgical site infection across health care sectors. *J Wound Care* 2020; 29(2): Suppl 2b, S1–S69,
<https://doi.org/10.12968/jowc.2020.29.Sup2b.S1>.
- Franks, P., Barker, J., Collier, M., et al. Management of patients with venous leg ulcer: challenges and current best practice, *J Wound Care*, 2016; 25(6): Suppl, 1–67.
- Probst S., Seppänen S., Gethin G., et al. EWMA Document: Home Care-Wound Care. *J Wound Care* 2014; 23(5 Suppl.): S1–S44.
- Gottrup, F., Apelqvist, J., Bjansholt, T., et al. EWMA Document: Antimicrobials and Non-healing Wounds – Evidence, Controversies and Suggestions. *J Wound Care*. 2013; 22(5 Suppl.): S1–S92.
- Strohal, R., Apelqvist, J., Dissemmond, J., et al. EWMA Document: Debridement. *J Wound Care*. 2013; 22(Suppl. 1): S1–S52.
- Gottrup P., Apelqvist J., Price P. Outcomes in controlled and comparative studies on non-healing wounds: Recommendations to improve the quality of evidence in wound management.

7. Glosar

Ocena:

V tem učnem načrtu se ocena nanaša na klinično oceno pacienta in rane, ki zajema anamnezo ter splošni celostni pregled pacienta z rano in lokalnega stanja (rane in okolne kože).

Angiologija:

Angiologija je medicinska specializacija, ki proučuje bolezni obtočil in limfnega sistema (tj. arterij, ven in limfnih žil ter njihovih bolezni).

Antiflogistik:

Antiflogistik je sredstvo, ki zmanjšuje vnetje.

Vodenje primera:

Vodenje primera je splošen pojem, ki se nanaša na olajšanje izvajanja načrtov zdravljenja, da bi se zagotovilo izvajanje ustrezne zdravstvene oskrbe.

Charcotova nevroartropatija:

Charcotova nevroartropatija se nanaša na napredujočo degeneracijo obremenjenega sklepa, proces, za katerega so značilni propadanje kosti, resorpcija kosti in sčasoma deformacija kosti.

Debridement:

Debridement je postopek odstranjevanja mrtvin ipd. iz različnih vrst ran (npr. razjed zaradi pritiska, opeklin).

Z dokazi podprta zdravstvena nega:

Z dokazi podprta zdravstvena nega je pristop, temelječ na osebnem kliničnem strokovnem znanju v kombinaciji z najnovejšimi, relevantnimi raziskavami, ki so na voljo na to temo.

Cilj z dokazi podprte zdravstvene nege je izboljšati zdravje in varnost pacientov ter hkrati zagotoviti oskrbo na stroškovno učinkovit način, da se izboljšajo rezultati za pacienta in zdravstveni sistem.

Z dokazi podprta praksa:

Z dokazi podprta praksa je pristop, pri katerem je cilj najboljše dokaze, pridobljene na podlagi raziskav, povezati s kliničnim strokovnim znanjem in vrednotami pacientov.

Evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk (ECTS):

Evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk (ECTS) je standard za primerjavo študijskih dosežkov in uspešnosti študentov visokošolskega izobraževanja v EU in drugih sodelujočih evropskih državah. Študijsko leto ustreza 60 kreditnim točkam, ki so običajno enakovredne 1.500–1.800 uram skupne delovne obremenitve ne glede na standard ali vrsto kvalifikacije.

Evropsko ogrodje kvalifikacij (EOK):

Cilj evropskega ogrodja kvalifikacij je povezati nacionalne sisteme kvalifikacij različnih držav s skupnim evropskim referenčnim okvirom in primerjati ravni kvalifikacij v različnih državah ter različnih sistemih izobraževanja in usposabljanja. Od leta 2012 se vse nove kvalifikacije, izdane v Evropi, sklicujejo na ustrezno raven EOK (https://ec.europa.eu/ploteus/search/site?f%5D=im_field_entity_type%3A97).

Evropska zveza za oskrbo ran (EWMA):

Evropska zveza za oskrbo ran (European Wound Management Association, EWMA) je evropska neprofitna krovna organizacija, ki povezuje nacionalne organizacije za oskrbo ran, posameznike in skupine, ki se ukvarjajo z oskrbo ran.

Cilji EWMA so osredotočeni na podpiranje izvajanja interdisciplinarne in stroškovno učinkovite visokokakovostne oskrbe ran (www.ewma.org).

Evropski svetovalni odbor za razjede zaradi pritiska (EPUAP):

Evropski svetovalni odbor za razjede zaradi pritiska (European Pressure Ulcer Advisory Panel, EPUAP) je evropska organizacija, ki si prizadeva za evropske raziskave, izobraževanje in svetovanje na področju preprečevanja in zdravljenja razjed zaradi pritiska. Njegovo poslanstvo je pomagati ljudem, ki trpijo zaradi razjed zaradi pritiska ali so izpostavljeni tveganju nastanka teh razjed, zlasti z raziskavami in izobraževanjem javnosti ter z vplivanjem na to, da bi bila politika na področju razjed zaradi pritiska v vseh evropskih državah usmerjena v ustrezno na pacienta osredotočeno in stroškovno učinkovito oskrbo teh razjed (www.epuap.org).

Inkontinenčni dermatitis:

Inkontinenčni dermatitis je vnetje kože, ki nastane ob stiku urina in/ali blata s kožo.

Terapija z ličinkami:

Terapija z ličinkami (imenovana tudi biokirurgija) je vrsta bioterapije, ki vključuje vnos živih, dezinficiranih ličink (ličink muh *Lucilia serricata*) v kožo, ki se ne celi, in mehka tkiva v rani za čiščenje nekrotičnega tkiva v rani (debridement) in razkuževanje.

Malum perforans:

Malum perforans, znana tudi kot nevrotropična razjeda, je dolgotrajna, običajno neboleča razjeda, ki prodre globoko v kožo ali skozi kožo, običajno na podplatu. Je pogost zaplet pri sladkorni bolezni in drugih boleznih, ki vplivajo na živce.

Poškodba kože zaradi vlage:

Poškodbo kože zaradi vlage povzroči dolgotrajna izpostavljenost različnim virom vlage, vključno z urinom ali blatom, znojem, eksudatom rane, sluzjo, slino in njihovo vsebino. Za tako poškodbo je značilno vnetje kože, pri katerem se pojavi ali se ne pojavi erozija ali sekundarna kožna okužba. Vključuje inkontinenčni dermatitis, intertrigo in intertrigo dermatitis (intertrigo) in toksični kontaktni dermatitis, vključno z dermatitisom v okolici rane in peristomalnim dermatitisom.

Minimalni nabor podatkov:

Minimalni nabor podatkov je seznam imen, opredelitev in virov podatkov, ki so potrebni za podporo določenemu namenu.

MRSA (proti meticilinu odporni *Staphylococcus aureus*):

Okužbo z MRSA povzroča vrsta bakterije *Staphylococcus*, ki je postala odporna na številne antibiotike, ki se uporabljajo za zdravljenje običajnih okužb s stafilokoki.

NANDA International:

NANDA je mednarodna organizacija, ki zagotavlja standardizirano terminologijo/glosar negovalnih diagnoz NANDA International za uporabo v praksi zdravstvene nege (www.nanda.org/).

Bolnišnična okužba:

Bolnišnična okužba se pojavi v bolnišnici ali drugi zdravstveni ustanovi.

Nacionalni svetovalni odbor za razjede zaradi pritiska (NPUAP):

Nacionalni svetovalni odbor za razjede zaradi pritiska (National Pressure Ulcer Advisory Panel, NPUAP) je ameriška neodvisna neprofitna strokovna organizacija, ki si prizadeva preprečevati in oskrbovati preležanine (www.npuap.org).

Zdravljenje ran z negativnim tlakom (NPWT):

Zdravljenje ran z negativnim tlakom (NPWT) je terapevtska tehnika, pri kateri se uporabljajo vakuumske obloge za spodbujanje celjenja akutnih ali kroničnih ran in izboljšanje celjenja pri več vrstah akutnih ali kroničnih ran/ran, ki se ne celijo.

Negovalna diagnoza:

Negovalna diagnoza določa intervencije in rezultate za pacienta ter medicinski sestri/zdravstveniku omogoča, da pripravi načrt zdravstvene nege pacienta. Postopke diagnosticiranja zagotavljajo različne strokovne organizacije (npr. NANDA International).

Podiatrična obravnava:

V številnih državah se izraz »podiatler« nanaša na povezane zdravstvene delavce, specializirane za zdravljenje spodnjih okončin, zlasti stopal.

Podiatri v teh državah so strokovnjaki za diagnosticiranje in zdravljenje patologije stopal, vendar ne na kirurški način.

V ZDA in nekaterih drugih državah so zdravniki podiatrične medicine zdravniki in kirurgi, ki obravnavajo spodnje okončine, predvsem stopala in gležnje.

Podologija:

Specializacija, ki se ukvarja z diagnosticiranjem in/ali medicinskim, kirurškim, mehanskim, fizikalnim in pomožnim zdravljenjem bolezni, poškodb in okvar človeškega stopala. Lahko se imenuje tudi kiropodija.

Podiplomsko izobraževanje:

Podiplomsko izobraževanje se nanaša na študij, ki poteka po končanem splošnem izobraževanju iz zdravstvene nege (glej Diplomirana medicinska sestra/diplomirani zdravstvenik).

Pan-Pacific Pressure Injury Alliance (PPIAP):

Pan-Pacific Pressure Injury Alliance (vsepacifiška zveza za poškodbe zaradi pritiska, PPIAP) je skupaj z evropskim in ameriškim svetovalnim odborom za razjede zaradi pritiska (EPUAP oziroma NPUAP) prispevala k objavi Mednarodnih smernic za razjede zaradi pritiska.

Pyoderma gangrenosum:

Pyoderma gangrenosum (ulcerozno vnetje kože) je redka kožna bolezen, ki povzroča nekrozo tkiva. Glavni simptomi so majhne pustule, ki se razvijejo v velike razjede na različnih mestih na telesu. Lahko je ali ni povezana z drugimi boleznimi. Pogosto, vendar ne vedno, je posledica osnovne sistemske bolezni.

Diplomirana medicinska sestra/diplomirani zdravstvenik:

Opredelevitev diplomirane medicinske sestre/diplomiranega zdravstvenika v Evropi ureja zakonodaja Evropske unije (EU) z direktivami (Direktiva 2005/36/ES o priznavanju poklicnih kvalifikacij). Diplomirana medicinska sestra/diplomirani zdravstvenik je medicinska sestra/zdravstvenik, ki zaključí program zdravstvene nege in izpolni zahteve države, zvezne države, province ali podobnega organa za pridobitev dovoljenja za izvajanje zdravstvene nege.

Področje delovanja diplomirane medicinske sestre/diplomiranega zdravstvenika je določeno z zakonodajo, ureja pa ga strokovni organ ali svet.

Tesno prilegajoča se mavčna obloga:

Tesno prilegajoča se mavčna obloga je posebej izdelana opornica, ki razbremeni stopala pri pacientih z razjedo na diabetičnem stopalu (glej Rana).

Razjeda:

Razjeda se običajno nanaša na kronično rano/rano, ki se ne celi (npr. razjeda zaradi pritiska, razjeda na diabetičnem stopalu ali razjeda na nogi (venska/arterijska/mešana)). Razjeda je opredeljena kot prekinitev ali prelom telesne membrane, ki organu, katerega del je ta membrana, onemogoča normalno delovanje. Pogosto jo spremlja razpadanje tkiva, razjeda pa se pogosto okuži.

Evropsko združenje zdravnikov specialistov (UEMS):

Evropsko združenje zdravnikov specialistov (UEMS) je reprezentativna organizacija nacionalnih združenj zdravnikov specialistov v Evropski uniji in pridruženih državah. (www.uems.net).

Dodiplomsko izobraževanje iz zdravstvene nege:

Dodiplomsko izobraževanje iz zdravstvene nege se nanaša na izobraževalne programe za študente zdravstvene nege, ki še niso pridobili naziva diplomirane medicinske sestre/diplomiranega zdravstvenika.

Rana:

Ta učni načrt obravnava oskrbo kroničnih ran/ran, ki se ne celijo/se težko celijo, in akutnih ran.

Akutne rane nastanejo zaradi operacije ali travme. Faze njihovega celjenja potekajo v predvidenem časovnem okviru. Akutna rana postane kronična, kadar ne sledi fazam celjenja, zaradi česar postane okrevanje dolgotrajnejše.

Kronične rane/rane, ki se ne celijo/se težko celijo, so rane, ki se zaradi različnih razlogov ne celijo normalno/zanje je značilno zapoznelo celjenje, ki je lahko posledica različnih etiologij.

Najpogostejše vrste kroničnih ran/ran, ki se ne celijo/se težko celijo, vključujejo:

- razjede na nogi (arterijske, venske, mešane),
- razjede zaradi pritiska (imenovane tudi preležanine ali dekubitus),
- razjede na diabetičnem stopalu (sindrom diabetičnega stopala).